

Vili et crudeles dantem Salmona proas,
Dum flammis Iovis et sonitus imitatur Olympi.
Demens! qui fidos, et non imitabile foliacea
Ære et cornipedem pulsa simulat equorum

Et rursum :

Særum ingens volvunt alii, radiceque rotarum
Distrahi pendet: solent, æternamque sedebit.
Infelix Theseus: Phlegyasque inserrimus omnes
Aimone!, et magna festiva voce per umbras:
Dissilie iustitiam moniti, et non temeræ divos.

Sed audi certa et sacra. Ita Lazarus e sinu
Abrahe vidit divitem epulonem in gehenna cruciari,
sumaque et Abrahæ opem implorantem. Sed frustra:
nam ab Abrahamo audit: « Fili, recorde-
dare, quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus
similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu
vero cruciaris, » *Luce xvi, 25*. Ita Eremita sanctus
vidit Theodoricum regem discinctum, discalcata-
tum, vinculaque manibus inter Joannem Papam
et Symmachium patricium (quos injuste occiderat)
duci et projici in ollam Vulcaniam, uti refert
S. Gregorius, lib. IV *Dialog*, cap. xxx. Qui et
cap. xxxi narrat Reparatum vidisse regum pa-
rati: euidam scelerato, cujus cacumen in cœlum

a terra porrigi videbatur. Et cap. xxxvii narrat
Petrum quemdam gehennæ supplicia vidisse,
cumque in ea mergendus videre, ab Angelo
liberatum audivisse: « Regredere, et qualiter
tibi posthac vivendum sit, cautissime attende. »
Et cap. xxxviii narrat Chryssorium in morte vi-
disse terribissimos spiritus sibi imminere, ut ad in-
ferni claustra eum raperent. Et cap. lvi narrat
de tinetore quodam, qui sepultus in templo
S. Laurentii, nocte e sepulcro clamavit: « Ardeo,
ardeo, » cumque sepulcrum inspicerent, vestes
ejus viderunt, at corpus non invenerunt.

Ita nuper consiliarius quidam Elisabethæ re-
ginæ Angliæ, moriens vidit suam in gehenna
sedem profundam, igneam, aliasque similes jux-
ta eam suis collegis paratas, ut a viris omni fide
dignis accepi. Hocce Deus mortalibus dedit tibi-
cines, hosce scilicet, qui jugiter matris, sed
ignis vocibus, peccatoribus incontinentem Sapientia
nostro damno sapite. Hodie mihi, eras tibi, o
vanus opes, o mendaces honores! Ambitio, ava-
ritia et crapula duxerunt nos, vosque pariter
ducent ad tartara. Quis poterit habitare cum
igne devorante, commorari cum ardoribus sin-
plernis?

CAPUT TRIGESIMUM TERTIUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Docet officium speculatorum, id est Prophetarum et prædicatorum, esse, præmonere populum de instanti clade. Secundo, vers. 10, invitat ad penitentiam, docens et promittens quod impius, si se convertat, vivet justus, si a justitia deficiat, morietur; sicut esse æquum et justum. Tertio, vers. 21, in Babylone existens edicit Jerusalem a Chaldeis jam esse captam et vastatam, quod postmodum nuntiis ex Judæa veniens, verum esse confirmat. Inde Judæis in Judæa relictis superbiens, quasi ipsi soli Judæam essent possessores, cladem intulit. Denique, vers. 30, eis qui oracula Prophetæ, quasi carmen musicum audiebant et irridebant, stragem eis comminatum certo obventuram denuntiat (1).

1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: 2. Fili hominis, loquere ad filios populi tui, et dices ad eos: Terra cum induxero super eam gladium, et tulerit populus terræ virum

(1) Hic incipit tertia pars prophetiarum Ezechielis, que primo, ad Judæorum reductionem et Gentium conversionem, cap. xxxiii-xxxix; secundo, ad Eodæis tum Judææ reparatorem, tum Christianæ institutionem: cap. xl-cxxviii. Duo sunt in hoc capite xxxiii prophetiæ, una utrumque vitæ et vitæ partes. In priori quidem oraculo, vers. 1-20, primo, postquam vates ab exteris gentibus revocatus esset ad Israelitis, primo, proponit sententiam de speculatore consulto qui, si de malo imminente monuerit, expers declinat culpam, et liber a clade oppressura moritur, nec tamen sibi caventes, 1-5; si officium hoc neglectum, reus damnatur, 6; secundo, applicat istam judicium ad Prophetam, minus suam facientem vel omittentem, 7-9; Secundo, ad Judæos se convertens, primo, reprehendit desperantiam postulantem, 10; secundo, comminatur Dei ad penitentiam vocantis comminatum, 11; tertio, edicit interitum inscientis quidem prius, sed posthac

peccantis, 12, 13; quarto, promittit salutem peccatori quidem prius, sed postea respicientis et in justitia constantis, 14-16; quinto, refellit obmirantes divite scientis herito decreta, 17-20. In vaticinio altero, quod vitæ quam veniet nuntius, qui de captis et vastata Hierosolymitana civitate exibat edicit, spiritu divino tactus Propheta protulit, primo, spem eripit repetendæ possessionis antequam impis illis, cladi per Chaldeos Judææ illate superstitibus, qui in urbem ruinis, in saltibus et agris, et in saxorum lateribus præsidium sibi aut demicium locaverant, quibus dicit, nullam futuram esse locum a periculo vacuam, 21-29; Secundo, ad commorantes jam in captivitate Hierosolyma se vertens, primo, delegit illorum luxuriam dicitentem prophetis, 30-32; secundo, asserit certum futurum vaticinium eventum, 33.

unum de novissimis suis, et constituerit eum super se speculatorem: 3. et ille viderit gladium venientem super terram, et cecinerit buccina, et annuntiaverit populo: 4. Audiens autem, quisquis ille est, sonitum buccinæ, et non se observaverit, veneritque gladius, et tulerit eum: sanguis ipsius super caput ejus erit. 5. Sonum buccinæ audivit, et non se observavit, sanguis ejus in ipso erit: si autem se custodierit, animam suam salvabit. 6. Quod si speculator viderit gladium: venientem, et non insonnerit buccina, et populus se non custodierit, veneritque gladius, et tulerit de eis animam: ille quidem in iniquitate sua captus est, sanguinem autem ejus de manu speculatoris requiram. 7. Et tu, fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel: audiens ergo ex ore meo sermonem, annuntiabis eis ex me. 8. Si me dicente ad impium: impii, morte morieris: non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua: ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram. 9. Si autem annuntiant te ad impium ut a viis suis convertatur, non fuerit conversus a via sua: ipse in iniquitate sua morietur: porro tu animam tuam liberasti. 10. Tu ergo, fili hominis, dic ad domum Israel: Sic locuti estis, dicentes: Iniquitates nostræ et peccata nostra super nos sunt, et in ipsis nos tabescimus: quomodo ergo vivere poterimus? 11. Dic ad eos: Vivo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua, et vivat. Convertimini, convertimini a viis vestris pessimis: et quare moriemini, domus Israel? 12. Tu itaque, fili hominis, dic ad filios populi tui: Justitia justus non liberabit eum in quacumque die peccaverit: et impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua: et justus non poterit vivere in justitia sua, in quacumque die peccaverit. 13. Etiamsi dixerit justo quod vita vivat, et confisus in justitia sua fecerit iniquitatem: omnes justitiæ ejus oblivioni tradentur, et in iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur. 14. Si autem dixerit impio: Morte morieris: et egerit penitentiam a peccato suo, feceritque judicium et justitiam, 15. et pigrus restituerit ille impius, rapinamque reddiderit, in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quidquam injustum: vita vivet, et non morietur. 16. Omnia peccata ejus, quæ peccavit, non imputabuntur ei: judicium et justitiam fecit, vita vivet. 17. Et dixerunt filii populi tui: Non est æqui ponderis via Domini: et ipsorum via injusta est. 18. Cum enim recesserit justus a justitia sua, feceritque iniquitates, morietur in eis. 19. Et cum recesserit impius ab impietate sua, feceritque judicium et justitiam, vivet in eis. 20. Et dicitis: Non est recta via Domini, Unamquemque juxta vias suas judicabo de vobis, domus Israel. 21. Et factum est in duodecimo anno, in decimo mense, in quinta mensis transmigracionis nostræ, venit ad me qui fogerat de Jerusalem, dicens: Vastata est civitas. 22. Manus autem Domini facta fuerat ad me vespere, antequam veniret qui fogerat: aperuitque os meum donec veniret ad me mane, et aperto ore meo non sibi amplius. 23. Et factum est verbum humum Israel, loquentes aiunt: Unus erat Abraham, et hereditate possedit terram: nos autem multi sumus, nobis data est terra in possessionem. 24. Idcirco dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui in sanguine comeditis, et oculos vestros levatis ad immunditias vestras, et sanguinem funditis: numquid terram hereditate possidebitis? 25. Stetistis in gladiis vestris, fecistis abominaciones, et unusquisque uxorem proximi sui polluit: et terram hereditate possidebitis. 26. Hæc dices ad eos: Sic dicit Dominus Deus: Vivo ego, quia qui in ruinosis habitant, gladio cadent: et qui in agro est, bestiis tradetur ad devorandum: qui autem in præsiidiis et speluncis sunt, peste morientur. 27. Et dabo terram in solitudinem, et in desertum, et deficiet superba fortitudo ejus: et desolabuntur montes Israel, eo quod nullus sit qui per eos transeat. 28. Et scient quia ego Dominus, cum dederam terram eorum desolatam et desertam propter abominaciones suas, quas operati sunt. 29. Et tu fili hominis: filii populi tui, qui loquuntur de te juxta muros, et in ostiis domorum, et dicunt unus ad alterum, vir ad proximum suum

loquentes: Venite, et audiamus quis sit sermo egrediens a Domino. 31. Et veniunt ad te quasi si ingrediatur populus, et sedent coram te populus meus: et audiunt sermones tuos, et non faciunt eos: quia in canticum oris sui vertunt illos, et avaritiam suam sequitur cor eorum. 32. Et es eis quasi carmen musicum, quod suavi dulcique sono canitur: et audiunt verba tua, et non faciunt ea. 33. Et cum venerit quod predictum est (ecce enim venit), tunc sciet quod propheta fuerit inter eos.

2. AD FILIOS POPULI TUI, — ad Judeos populares tuos, q. d. Hactenus contra gentes jussi te vaticinari, nunc redi ad tuos, eisque quasi speculator sceleris, ob eaque clades imminentes speculari, et annuntia.

TERRA. — Est hebraismus. Sensus est, q. d. Cum uper terram gladium induxero. Hebraei enim omni antecessens cum relativo.

3. GLADIUM, — id est hostes. Nota metaphoram, vel allegoriam. Sensus enim est, q. d. Sicut tempore belli solet in urbe ex novissimis, id est infimis et plebeis, constitui speculator, qui cives admoenat de hostium adventu; qui si idipsum non fecerit, illi mors et caedes civium imputabitur: sin ipse buccinando praemoneat, et aliquis ab hoste sibi non caveat, sanguis ejus super ipsum erit, id est ipse sibi est causa mortis, ipse suam mortem imputet sibi: ita speculator spiritualis, id est propheta et praedicator (qualis ego sum, non ex plebeo et infimo; sed ex nobili, puta ex sacerdotali, genere a Deo electus et constitutus, ut libentius et attentius a vobis audiat), si minas Dei, ac penas praesentes et futuras peccatoribus non denuntiet, ipsi peccatorum mors imputabitur: sin denuntiet, et aliquis non caveat sibi, sua mors et perditio eidem imputabitur. Unde S. Clemens, lib. II *Constit. Apost. cap. vi*, docet Episcopum debere praedicare Evangelium. Hoc est enim tuba qua canit: « Gladius, inquit, iudicium est, tuba vero sacrum Evangelium; speculator autem Episcopus, qui praest iudicio et Ecclesiae, quem oportet praedicando testari et affirmare de iudicio. Si enim non denuntiatum et testatum populo erit, peccatum ignorantium ascribetur vobis. » Hinc moraliter S. Bernardus: « Sollicitudo, ait, officium Praelati est, non celsitudo. » Et Chrysostomus in epist. ad Hebr.: « Miror, ait, si quem ex his qui obtinent principatum, contigerit salvari in tanta eorum desidia, et in tot Dei adversus eos conflagrationibus. »

Praclare S. Gregor. ^{epist.} Homil. 47 in *Evangel.*: « Vos estis sal terrae. Quasi ergo inter bruta animalia petra salis debet esse sacerdos in populis. Curare namque sacerdotem necesse est, quae singulis dicat, unumquemque qualiter admoenat, ut quisque sacerdoti jungitur, quasi ex sacis facti aeternae vitae sapore condiantur. Sed tunc vere alius recta praedicamus, si dicta rebus ostendimus, si nos ipsi divino amore compungimur, et humane vitae, quae sine culpa transiri nequaquam potest, quotidianis lacrymis maculas

lavamus. Tunc autem de nobis vere compungimur, si studiosae patrum praecedentium facta pensamus, ut ex conspecta illorum gloria, in nostris nobis oculis nostra vita sordescat. » Et inferius gemens queritur, sequi cum ceteris accusans, ait: « Ad exteriora negotia delapsi sumus, et aliud ex honore suscipimus, aliud ex officio actionis exhibemus. Ministerium praedicationis relinquimus, et ad penam nostram, ut video, Episcopi vocamur, qui honoris nomen, non virtutis tenemus. Hi qui nobis commissi sunt quotidie per multas nequitas pererunt, et eos ad infernum tendere negligenter videmus. Sed quomodo nos vitam corrigere valeamus alienam, qui negligimus nostram? Curis enim saecularibus intenti, tanto insensibiles intus efficiamur, quanto ad ea quae foris sunt studiosiores videmur. Unde bene S. Ecclesia de membris suis infirmantibus dicit: Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiavi. Vineae quippe nostrae actiones sunt, quas usu quotidiani laboris excolimus. Nullum puto, fratres charissimi, ab aliis majus praedictum, quam a sacerdotibus tolerat Deus, quando eos quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit; quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus, etc. Nulla animarum lucra quaerimus, ad nostra quotidie studia vacamus, terrena concupiscimus, humanam gloriam intenta mente captamus. Locum sanctitatis accipimus, et terrenis actibus implicamur. Impletum est in nobis: Et erit sicut populus, sic sacerdos. Sacerdos enim non distat a populo, quando nullo merito vite suae vulgi transcendit actionem. Imploremus Ieremiam lacrymas, consideret mortem nostram, et deplorans dicat: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platarum? » etc. Subdit deinde hac de causa Deo vindicte a barbaris eversa esse templa et monasteria, depopulatas urbes, agros vastatos. Ac rursus exhortans, ait: « Pensemus ergo qui unquam per linguam nostram conversi, qui de perverso suo opere nostra increpatione correpti, penitentiam egerunt; quis luxuriam ex nostra eruditione deservit, quis avaritiam, quis superbiam declinavit? Pensemus quod lucrum Deo fecimus, nos qui accepto talento, ab eo ad negotium missi sumus; oleum dicit: Negotiamini dum venio. Quale est animarum lucrum de nostra negotiatione monstrabimus? Ponamus ante oculos nostros illum tantum

distinctionis diem, quo iudex venit, et rationem cum servis suis quibus talenta sua credidit ponet. Ecce in majestate terribili, inter Angelorum atque Archangelorum choros videbitur. Ibi Petrus cum Judea conversa, quam post se traxit, apparebit. Ibi Paulus conversum, ut ita dixerim, mundum ducens, Ibi Andreas post se Achaiam, Ibi Joannes Asiam, Thomas Indiam, in conspectu sui iudicis conversam ducet. Ibi omnes Domini gregis ardetes cum animarum lucris apparebunt, qui sanctis suis praedicationibus Deo post se subditum gregem trahunt. Cum igitur tot pastores cum gregibus suis ante aeterni Pastoris oculos venerint, nos miseri quid dicturi sumus, qui ad Dominum nostrum post negotium vacui redimus; qui pastorum nomen habuimus, et oves quas ex nutrimento nostro debemus ostendere, non habemus? Ingrediuntur electi, sacerdotum manibus explati, caelestem patriam: et sacerdotes ipsi per vitam improbam ad inferni supplicia festinant. Cui ergo rei, qui similes dixerim sacerdotes malos, nisi aequae baptismatis, quae peccata baptizatorum diluens illos ad regnum caeleste mittit, et ipsa postea in cloacas descendit? Haec et plura Gregorius lectu dignissima, et facta necessaria.

5. SANGUIS EJUS IN IPSO ERIT, — id est ipse causa erit suae mortis, nec in alium eam poterit conferre (4).

6. ANIMAM (id est hominem. Est synecdoche, q. d. Si aliquem ex eis hostis occiderit), ILLE QUIDEM IN INQUITATE (id est ob iniquitatem et scelera sua, punietur et morietur; quia Deus hostes non immitit nisi ob peccata populi; tamen) SANGUINEM EJUS DE MANU SPECULATORIS REQUIRAM, — id est puniam speculatorem ut homicidam; quia mortem alterius imminet, quam praedicere, quemque praemonere debebat, praedicando et praemonendo, quantum in se erat, non impedivit.

7. SPECULATOREM DEDI TE, — o Ezechiel! Accommodat thesauri ad hypothesis, ut et Ezechiel Judaeis prophetet, et Judaei eum audiant, etque credant. S. Clemens, lib. II *Constit. Apost. cap. vi*, ex doctrina S. Petri et Apostolorum ita sancit de Episcopo: « Vos Episcopus speculatores populi esse oportet, quod vos quoque speculatorem habeatis Christum. Et vos igitur estote boni speculatores populi Dei. Ait enim Dominus univocum nostrum per Ezechielem: Fili hominis, speculatorem dedi tui domui Israel, » etc.

Andi S. Prosperum, lib. I *De Vita contemplat. cap. xx*: « Speculatorem dedi te, hoc, inquit, est dicere, si ei peccata sua non annuntiaveris, si eum non argueris, ut ab impietate sua convertatur et vivat: et te, quia non increpasti; et ipsum,

(4) Metaphora videtur a victimis exiatoris desumpta, quarum capibus sacrificantes imponebant manus, et eorum imputabant eis reatum, vide *Levit. 1, 4; xxiv, 14, et cf. Math. xxvii, 25*. Dabit debitas stupori suo atque inertiae penas.

qui te laedere, peccavit, flammis perennibus perdam. Quis tam saxosus, tam ferreus erit, quem sententia ipsa non percellat? » Et S. Augustinus, *homil. 7*, inter 80: « Si diligenter, ait, attenditis, omnes sacerdotes in grandi periculo esse cognoscitis. Ipsi enim contestatur Spiritus Sanctus dicens, *Isaie LVIII*: Clama, ne cesses. *Et Ezech. xxxvii*: Si non annuntiaveris iniquitatem suam, sanguinem ejus de manu tua requiram. Et Apostolus, *Hebr. xiii*: Ipsi pervigilant tanquam rationem redditori pro animabus vestris. » Si quisque pro se vix poterit rationem reddere in die iudicii, quid faciet pastor, a quo omnium subditorum animas requirit Deus?

Egregie quoque Origenes, *homil. 7 in Josue*: « Tu, inquit, qui Ecclesiae praesides, corporis Christi es oculus: vide ergo ut omnia circumspicias, omnia circumlustres, etiam ventura praevideas. Pastor es, vides oculos Domini ignaras periculi ferri ad praecipitum, et per praerupta pendere, nec occurris? non revocas? non saltem voce cohibes, et correptionis clamore deterres? sic memor es Domini sacramenti, ut, cum ille derelictis nonaginta novem in caelestibus, propter unam oviculam, quam erraverat in terras descendit, et inventam vectaverit humeris suis ad colulum, nos in nullo prorsus in curandis oviculis magistri pastoris sequamur exemplum? »

Rursum S. Bernardus in *Sermonibus*: « Pastorum est, inquit, vigilare super gregem propter tria necessaria: videlicet, ad iniquitatem et scelera, ad praesens. Ad disciplinam, propter morum correctionem, ne gregis commissus propria molestia deficiat. Ad custodiam, propter diabolicam suggestionem, ne hostili seducatur calliditate. Ad praesens, propter tentationum instantiam, ne vincatur a pusillanimitate. In disciplina rigor est justitiae, in custodia spiritus consilii, in praesens affectus compassionis. »

Hinc secundo, discas hic quam Deus velit principes et praelatos solliciti monere et libere redarguere peccantes: ut enim id faciant, eis mortem intendant. Quocirca Nehemias, cap. v, audiens clamorem populi propter gravamina, quae patebatur a divitibus, increpavit optimates et magistratus. Idem fecit pro eo quod multi portando onera, diem sabbati profanabant.

Daniel discreto, sed libere arguit regem Belsazar exemplo patris sui. Rex eum patienter audivit: imo licet ei Daniel exitum intendant, magnifice tamen eum honoravit, *Daniel. v*.

S. Joannes Baptista rivo fervore corripuit pharisaeos, dicens: « Progredis viperarum, quis demonstravit vobis fugere a ventura ira? » *Math. cap. viii*.

S. Stephanus in concilio Judeos acriter reprehendit, dicens: « Dura cervicis et incircumcisi corde et auribus, vos semper Spiritui Sancto resistitis: sicut patres vestri, ita et vos, » *Act. vii*. S. Paulus intuens Elymam magum, qui nite-

Judæis tibiam Ezechielis et Prophetarum respicientibus, hamum Chalæorum immisit, quo capti et necati sunt. Hinc Themistocles in regendo duo adhibenda esse numina dicebat, *παιδα καὶ βίαια*, ut qui filius suavitatem contempserit, hujus stimulos sentiant. Id dedit, rat apologus (nostro huic antistrophus et dissimiliter similis) Phædri, lib. III, cap. IV, de cicada, que rogata a noctua ut taceret, nec somnum impediret, cum illa nollet, invitata a noctua ad Palladis noctar, ut sitim canendo contractam exstingeret, veniens ab ea occisa est. « Sic viva quod negarat, tribuit mortua. » Ita impli qui viventes noluerunt obsequi Deo et Prophetis, moriendo obsequuntur. Canunt illi suas cantilenas lascivi, silere nolunt, jubente Deo, qui proinde morte eos puniens silentium eis indicit.

Tales et hodie sunt multi, qui priurientes auribus conciones serias et efficaces fastidiunt, ele-

gant et curiosas sectantur; similes Atheniensibus tempore S. Pauli, qui ad nihil aliud vacabant, nisi ut aliquid novi dicerent, vel audirent, *Actor. xvii*. Verum Dei præco propterea animum non despondeat, nec a concione cesset, neque rursum modum concionis mutet, et eorum auribus se accommodet easque scalpât; sed persistet in suo munere, gradu et spiritu, nec dabit Deum copiosum ex hoc labore et ministerio fructum elicitorum. Et esto paucos converteret, tamen nec concio fruât, nec ipse mercede sua condigna frustrabitur. Unius enim anime conversio et salus, condignum omnis laboris est pretium. Refert Cicero, lib. *De Claris Orat.*, Antimachus nobilem poetam, cum convocatis auditoribus, legeret eis suum carmen, eumque loquentem omnes præter unum Platonem reliquissent, dixisse: « Legam nihilominus, Plato enim unus mihi instar est omnium. »

CAPUT TRIGESIMUM QUARTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Pastores qui non gregem, sed seipsos pascunt, arguit, punit, officio privat. Inde, vers. 11, se gregem suum visitaturum; ac vers. 23, se verum Pastorem missurum promittit, Christum scilicet, qui dissipatum gregem colligat, pascat, et salvat (1).

1. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 2. Fili hominis, propheta de pastoribus Israel : propheta, et dices pastoribus : Hæc dicit Dominus Deus : Væ pastoribus Israel, qui pascabant semetipsos : nonne greges a pastoribus pascuntur? 3. Lac comedebatis, et lanis operiebimini, et quod crassum erat occidebatis : gregem autem meum non pascabatis. 4. Quod infirmum fuit non consolidastis, et quod ægrotum non sanastis, quod contractum est non alligastis, et quod abjectum est non reduxistis, et quod perierat non quasistis : sed cum austeritate imperabatis eis, et cum potentia. 5. Et dispersæ sunt oves meæ, eo quod non esset pastor : et facta sunt in devorationem omnium bestiarum agri, et dispersæ sunt. 6. Erraverunt greges mei in iunctis montibus, et in universo colle excelso : et super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei, et non erat qui requireret, non erat, inquam, qui requireret. 7. Propterea, pastores, audite verbum Domini : 8. Vivo ego, dicit Dominus Deus ; quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, et oves meæ in devorationem omnium bestiarum agri, eo quod non esset pastor ; neque enim quasierunt pastores mei gregem meum, sed pascabant pastores semetipsos, et greges meos non pascabant. 9. Propterea, pastores, audite verbum Domini : 10. Hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, et cessare faciam eos ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos : et liberabo gregem meum de ore eorum, et non erit ultra eis in escam. 11. Quia hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego ipse requiram oves meas, et visitabo eas. 12. Sicut visitat pastor

(1) Quæ jam sequuntur vaticinia usque ad cap. xl. nullam habent temporis notam appositam. Cum verò hinc quod inde a capite xl. decurrit vaticinium, editum ab anno deportato Jechonia vigesimo quinto, illis vaticiniis, que hisce sex capitibus continentur, inter annuum deportationis duodecimum, quo superius vaticinium (xxxiii, 21) editum legitimus, et inter annum vigesimum quintum, quem adscriptum habet cap. xl, locum assignandum censet Lightfoot in *Chronol. vet. Test.* 10, cap. Oper. vol. I, pag. 130.

Præco igitur, exagitat hoc capite Propheta, et pangit illos qui, cum pastoris sibi nomen arrogent, nihil tamē

gregem suum, in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum : sic visitabo oves meas, et liberabo eas de omnibus locis, in quibus disperse fuerant in die nubis et caliginis. 13. Et educam eas de populis, et congregabo eas de terris, et inducam eas in terram suam : et pascam eas in montibus Israel, in rivis, et in eunctis sedibus terræ. 14. In pascuis uberrimis pascam eas, et in montibus excelis Israel erunt pascea earum : ibi requiescent in herbis virentibus, et in pascuis pinguibus pascentur super montes Israel. 15. Ego pascam oves meas : et ego eas accubare faciam, dicit Dominus Deus. 16. Quod perierat requiram, et quod abjectum erat reducam, et quod contractum fuerat alligabo, et quod infirmum fuerat consolidabo, et quod pingue et forte custodiam : et pascam illas in iudicio. 17. Vos autem greges mei, hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego iudico inter pecus et pecus, arietum et hircorum. 18. Nonne satis vobis erat pascea bona depasci? insuper et reliquias pascearum vestrarum, concalcastis pedibus vestris : et cum purissimum aquam hiberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis. 19. Et oves meæ his, quæ concalcata pedibus vestris fuerant, pascabantur : et quæ pedes vestri turbaverant, hæc bibebant. 20. Propterea hæc dicit Dominus Deus ad vos : Ecce ego ipse iudico inter pecus pingue et macilentum : 21. pro eo quod lateribus et humeris impingebatis, et cornibus vestris ventilabatis omnia infirma pecora, donec dispergerentur foras : 22. salvabo gregem meum, et non erit ultra in rapinam, et iudicabo inter pecus et pecus. 23. Et suscitabo super eas pastorem unum, qui pascat eas, servum meum David : ipse pascet eas, et ipse erit eis in pastorem. 24. Ego autem Dominus ero eis in Deum : et servus meus David princeps in medio eorum : ego Dominus locutus sum. 25. Et faciam cum eis pactum pacis, et cessare faciam bestias pessimas de terra : et qui habitant in deserto, securi dormient in saltibus. 26. Et ponam eos in circuitu collis mei, benedictionem : et deducam imbrem in tempore suo : pluvie benedictionis erunt. 27. Et dabit lignum agri fructum suum, et terra dabit germen suum, et erunt in terra sua absque timore : et scient quia ego Dominus, cum contrivero catenas jugi eorum, et eruo eos de manu imperantium sibi. 28. Et non erunt ultra in rapinam in gentibus, neque bestie terræ devorabunt eos : sed habitabunt confidenter absque ullo terrore. 29. Et suscitabo eis germen nominatum : et non erunt ultra imminuti fame in terra, neque portabunt ultra opprobrium gentium. 30. Et scient quia ego Dominus Deus eorum cum eis, et ipsi populus meus domus Israel : ait Dominus Deus. 31. Vos autem greges mei, greges pascearum mearum, homines estis : et ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Deus.

2. Væ, — id est, æternum exitium eis intento : « Tot moribus, ait S. Gregorius, Prælati digni sunt, quod ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. »

PASTORIBUS, — tum laicis, uti sunt reges, principum facient, aut cogitant minus quam quod officium decet pastorale, primo, accensando neglectam ab illis subditorum curam, promotam autem propriorum commodorum curam, 1-4; secundo, exhibendo damnum hinc in rempublicam secutum, 5, 6; tertio, representando hanc ærendi rationem tanquam culpam, 7, 8; subjiciendo, in culpa penam, exactorationem et abolitionem horum magistratuum, 9, 10.

Secundo, promissionem Dei nomine facit, primo, de populo Israël, visitando, colligendo, reducendo, 11-13; pascendo, custodiendo et reparando, discriminando, rivas ac solius a bonis et innocensibus separando, 17-18; secundo, de Christo, tanquam pastore ac duce populi mittendo, 23, 24; tertio, de privilegiis una concedendis, cuiusmodi sunt pax et securitas, 25; ubertas, libertas et tranquillitas, 26-29; gloria Dei in æstimationem populi reduciendo, 30, 31.

cipes, magistratus; tum sacris, uti in veteri Testamento erant pontifices, scribæ et sacerdotes : jam sunt episcopi et parochi (1).

QUI PASCABANT SEMETIPSOS — lacte et carnibus gregis mei, id est qui sua, non gregis, commoda et lucra querebant; cum boni pastoris sit gregem sibi commissum, non seipsam, pascere. Unde explicans subdit :

(1) Ad quos vero pastores literaliter pertinet hæc increpatio prophetica, sic explicat Abartanel in libro qui inscribitur : *Præco salutis*. Meminerat vates supra (xxxiii, 21), duodecimo captivitatibus Jechonia anno venisse ad se quemdam, qui evasit Hierosolymis, nuntiatumque attulisse, captam esse urbem et flammis consecratam. Unde vaticinium presens contra pascatores Israëlitas, qui causa devastationis Hierosolymorum fuere, uti et adversus reges Judææ, qui captivitatem Israelitarum suis acerbis addiderunt, pronuntiandum divinitus obligit Nostro, quo mala illorum facta, una cum corrupti imperii forma describit, ubi quam ab ipsis inferendum erat regnum.

3. LAC COMEDEBATIS, ET LANIS OPERIEBAMINI. — Per lac et lanam intelligit fruges et opes subditum, quas exhauriebant falsi et fidei, imo picii pastores. Noster et Septuaginta legentes: *חלב* *chalah*, vertunt lac; iam Hebraei aliis punctis legentes *חלב* *cheleb*, vertunt, adipem, sive pinguedinem, q. d. Pinguissima gregis vorabatis. Verum Noster melius legit *chalah*, id est lac: grex enim hæc tria præstare solet pastori, scilicet lac, lanam, carnes. Per lac apposite Maldonatus accipit stipendium pastorum; pastor enim suo jure lacte gregis vescitur, ut ait Apostolus 1 Cor. ix, 7 (1). Lana est quicquid præter sua salaria, spoliantes populum, accipiebant. Lana enim vel est ovium, vel heri et domini earum, non pastoris. Pastor ergo cum detondens, vel oves, vel herum re sua dispoliat. Carnes sunt hereditates, quas per fraudes, iniqua judicia et homicidia captabant. Unde subdit: « Quod crassum erat occidebatis, » etc. Audi S. Augustinum, tract. De Pastor. tom. IX, cap. II et III: « Accipiant, ait, pastores sustentationem necessitatis a populo, mercedem dispensationis a Domino. Non enim est idoneus populus reddere mercedem illis, qui sibi in charitate Evangelii servant: non expectent illi mercedem, nisi unde et isti salutem. Quid ergo isti increpantur, unde arguantur? quia cum lac sumerent, et lanis se tegeant, oves negligebant. Qui præbet lac, victum præbet; qui præbet lanam, honorem præbet. Ista sunt duo quæ a populo querunt, qui seipsos pascent. »

QUOD CRASSUM ERAT OCCIDEBATIS, — divitiis mortem inferebatis, ut eorum divitias raperetis. Audiant has Prophete minas Ecclesiastici, pastores et prelati illi, qui ex beneficiorum proventibus lucris inhiantes, arcarum opes querunt, non animarum; qui beneficia beneficiis, pensiones pensionibus accumulantes, questuarii potius sunt, quam beneficiarii. Nonne hi detondent oves, tonsasque et nudas aliis misellis pascendas relinquunt, qui Pastoratus, Canonicatus, Episcopatus resignant in alios, ac fructus pene omnes sibi reservant; ut, si aureos mille annue det beneficium, ipsi ducentos vel trecentos cum eo resurgant, sed octingentos ceteros sibi prætextu pensionis reservent. Nonne hos directe jaculo suo ferit et configit hic Deus, dicens: « Vie pastoribus Israel, qui pascabant semetipsos: lac comedebatis, et lanis operiebamini, et quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascabatis? » Nonne in hos deorat Jeremias, cap. VI, 13: « A minore usque ad majorem omnes avaritiam student, et a Propheta usque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum? » Et Isaias, cap. LVII, 11: « Ipsi pastores ignorarunt intelligentiam, omnes

(1) Sed hi pastores modum non servabant, ut ait Virgilius, Eclog. III, 5, 6.

Hic albus oves cunctis his mulget in hora,
Et succus pecori, et lac subducitur agnis.

in viam suam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam suam. » Sancto prisca Ecclesia est, « beneficium dari propter officium. » Quomodo ergo hi beneficii commoda et lucra captant, qui officium non præstant, sed illud in alium transferunt? Hæcine fuit mens fundatorum Ecclesie, alere homines in ea nihil agentes et otiosos? Nonne, si ad nos redirent, protestarentur (imo jam in cælo, aut in Purgatorio degentes protestantur) sua legata et testamenta everti, si sua bona legasse Ecclesie ad alendos pastores et ministros, qui reipsa per se fideles Christi docerent, pascerent, regerent, non ut iis alii, qui nihil Ecclesie suæ conferunt, fruenterur et ditescerent? Nonne Dei hominumque fidem implorerent, ut hæc iis quibus ipsi ea legarunt, restituerentur? Ingens sane hæc est iniquitas, primo, in Deum et Christum: Christi enim patrimonium, Christi Ecclesie ministrantibus deputatum, ab iis averterit, et in extraneos, non ministrantes, transfertur.

Secundo, in Ecclesiam quamque particularem, s. quæ hisce suis proventibus spoliatur: ac proinde doctos et insignes pastores et ministros vacuati nequit; sed pauperes, misellos, qui et ignorant et indidoneos, qui quodvis stipendium acceptant, ut vivant. Quod si quando deus nascitur, illi pro dignitate officium administrare, imo vivere nequeunt.

Tertio, in populum et fideles, qui ab hisce multis sita erudiri, corrigi, formari et dirigi in via christiana nequeunt, ut a doctis et cordatis erudirentur et dirigerentur. Quare multorum salus periclitatur, imo de facto multi pereunt et damnantur ministrorum Ecclesie ignorantia, inexperientia, incuria; qui salvati fuissent, si ministros dignos, quales posebant opes Ecclesie, nati fuissent. An non hæc animas Christus in die iudicii requiret ab hisce lucrionibus?

Quarto, in ipsos fundatores, quorum ultima voluntas, ipsaque legata et donationes evertuntur, ut dixi. Ipsi enim rogati dicerent aliam prorsus fuisse suam mentem, nunquam se in hæc pensiones, imo lacerationes et distractiones suarum oblationum consensisse, nunquam consensuros. Quinto, in Canones omnes antiquos, qui hæc pensiones velant, statuuntque ut non nisi justa et gravi de causa, præsertim bene de Ecclesia meritis et emeritis assignentur, idque ut habet communis mos, ea proportione, ut tertiam fructuum beneficii partem non superent.

Sexto, in Ecclesiam universalem, cui inq. scandalum. Rident et subsannant Iherosolimitani vident hæc avaritiam in prelati Ecclesie nundinationes. Gemunt fideles. Clerici imitantur, ut pastorum et prelatorum exempla sectentur, ac pensionibus similibus inhiant.

Septimo, in Episcopos et Patres omnes prisce et sanctos, quorum sanctiones, via et exempla violantur. Illec lucra, has pensiones non sectantur

est, imo in nullo suorum admittit S. Augustinus, qui, teste Possidonio, in episcopatu non opes, sed animas quæsitiv, ideoque opes suas in pauperes erogavit. Non S. Gregorius, cujus liberalitatem ex elemosynas deprecatur Ecclesia Romana. Non S. Ambrosius, non S. Chrysostomus, non Basilus, non Nazianzenus, non Albanus.

Patres in ea invehuntur, quasi in crimina, imo sacrilegia, eisque inhiantes sacrilegii accusant, tum quia patrimonium Christi diripiunt; tum quia indignos et indidoneos se faciunt suo gradu, dignitate et officio. Officium enim eorum est verbo et magis vita dicere: « Dominus pars hereditatis mee et calicis mei, » ille est « qui restituet hereditatem meam mihi. » Clericus enim a *κλήρος*, id est sors, dicitur; quod scilicet sortem non ambiat in terra, sed quod instar levitarum et sacerdotum veteris Testamenti, sors ejus sit Dominus, a quo hereditatem expectat in cælo. Clericus ergo profutur se non querere opes in terra, sed in cælo, se cor habere fixum in Deo. Jam si quis lucra terrenis studeat, contrarium profutur: clamari enim reipsa cor suum non esse Deum, sed in are; sortem suam non esse Deum, sed mammonam. Rursus officium eorum est, predicare regnum celorum, quod Christus et Apostoli prædicarunt, ut scilicet homines a carne et terra ad spiritum et celum avocent, ut a superbia, gula, avaritia homines ad humilitatem, temperantiam, opum contemptum traduceant. Jam quomodo prædicabunt opes celestes, qui toti terrestribus inhiant? Quomodo oppugnabunt avaritiam, qui non nisi pensionibus accumulandis student? Quomodo æternitatem et bona æterna inculcabunt, qui non nisi temporalia et caduca sectantur? S. Hilarius, Can. IV in *Matth.*, explicans illud Christi: *Vos estis sal terræ*, ait, quod Apostoli, et eorum successores sint « rerum celestium predicatorum, et æternitatis velut satores, immortalitatem omnibus corporibus, quibus eorum sermo aspersus fuerit, conferentes. Merito igitur sal terræ sunt nuncupati, per doctrinæ virtutem salendi modo æternitati corpora reservantes. » At quomodo « æternitatis erunt satores, » qui toti temporalium sunt messores? Quomodo erunt sal terræ, qui quasi sal infatigatum in terram et terrena conversi sunt? Qui, ut subdit S. Hilarius, « sensu accepti saporis amisso, vivificare corrupta non possunt, et projecti de Ecclesie promptuariis, cum iis quos salvaverint, pedibus incidendum proterunt. »

Denique in hos graviter invehuntur S. Scriptura et Patres. Clamat Zacharias, cap. XI, 17: « O pastor et idolum, deselinquens gregem! » q. d. Videris esse populi pastor, sed revera es idolum et larva pastoris: es fictus et pius, non vivus et verus pastor, qui gregem deseris et te pascis. « Pascens semetipsum » culpatur S. Judas. Lex Apostoli est: « Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt; et qui altari deserviant, cum altari participant, » 1 Cor. ix, 13. Qui ergo sacrario

et altari non deserviant, ex eo non edunt, ex eo non vivunt; nec deservientes stipendiis sibi constitutis defraudant, eaque ad se transferant. Apostoli, quorum hi sunt posteri, fidenter dicunt Christus, *Matth. xix*: « Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te. » Quomodo hi relinquunt non omnia, sed sua, qui inhiant alienis? Actor. III, 6 S. Petrus ait claudo petenti elemosynam: « Argentum et aurum non est mihi; quod autem habeo, hoc tibi do. » Ac per hoc meritis est id quod ait S. Augustinus in *Psalm. ciii*, dicens: « Prorsus totum mundum dimisit Petrus, et totum mundum Petrus accepit: quasi nihil habentes, et omnia possidentes. » Quomodo hæc dicent S. Petri assidue et discipuli, qui immodice aurum auro, pensionem pensioni, beneficium beneficio, ac quasi terram terræ accumulunt? Merito de his quæstus est S. Bonifacius Germaniæ apostolus, et in Frisia martyr anno Christi 755, atque ex eo Concilium Triburiense, cap. xviii, et habetur *De consecr. dist. I, cap. Vasa quibus*: « Olim, inquit, sacerdotes auri celebrabant in vasis ligneis, nunc sacerdotes lignei celebrant in vasis aureis. » Etsi S. Gregorius, hom. 17 in *Evang.*: « Pensate, ait, fratres, quantæ damnationis est, sine labore percipere mercedem laboris: quanti criminis peccatorum prelia accipere, et nihil contra peccatum predicando dicere. » S. Hieronymus in illud *Ezech. xxii*: « Principes ejus in medio ejus, quasi lupi rapientes prædam, ad effundendum sanguinem, non corporum, ait, sed animarum; et avare sectentur lucra, nequam illo contenti: qui servit altari, vivunt de altari; sed postquam ad ministerium Dei accesserint, Cresci divitias congregant. »

S. Bernardus, serm. 10 in *Cant.*, acriter in eos invehit, qui cum sint de Crucifixi patrimonium incrassati, impinguati, dilatati, animarum salutem vel ruinam nihil estimant: « Qui, inquit, Christi opprobria, sputa, flagella, clavos, lanceam, crucem et mortem, hæc omnia in fornace avaritiæ conflant, et prolignant in acquisitionem turpis quæstus, et pretium universitatis suis marsupis invidere festinant. » Vide eundem, *epist. 2*, ubi de his inter alia dicit: « Quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altari retinet, tum non est, rapina est, sacrilegium est. » S. Nazianzenus, *Apolog. I*: « Spiritualis omnia prefactura, ait, finis est, privata utilitate neglecta commodis aliorum inservire. »

Hoc, ut alios taceam, præstitit hoc sæculo S. D. N. Gregorius XIII, qui opes Ecclesie in Ecclesie utilitatem et salutem animarum erogavit: excitavit et dotavit Collegia ad viginti; tot millia pauperum intra urbem et extra aluit, ut Cardinalis Baronius, tom. II, anno Christi 172, narret et erectam a Romanis statuum in Capitolio, cum hæc inscriptione: « Sesterium octingentes, singulari beneficentia in egenos distributum, » id est vicies centena aureorum millia. Alexander V, qui ex ordine S. Francisci evectus est ad Pon-

quinto, ad miserationem propensus; sexto, sermone iucundus, moribus iucundior; septimo, facie angelicus, animo magis angelicus; octavo, in increpando placidus, in erudiendo vim habens; sic utrumque temperans, ut inerepato paternam charitatem, et laudato imperio gravitatem dignam oblineret; nec aut mollities dissoluta, aut severitas rigida et tetrica esset; quin potius illa facilitatis et benignitatis, hæc prudentiæ nomen haberet, utraque vero prudentiæ laudem consequeretur. Denique non, ita se comparans, ut nec sermone, propter mores abunde ad instructionem sufficientes, magnopere opus haberet; nec rursum propter vim facultatemque dicendi, virga admodum egeret: sectione porro multo minus, ob virgam immoderate ferientem.

Quinto, S. Gregorius Pontifex scripsit librum *De Pastoralis cura* in tres partes divisum, dignum qui a pastoribus Ecclesiæ sæpe legatur, in quo inter alia ait: « Ars artium est regimen animarum. Pastor ergo, primo, cogitatione sit mundus; secundo, operatione præcipuus; tertio, discretus in silentio; quarto, utilis in verbo; quinto, singulis compassione proximus; sexto, præ cunctis contemplatione suspensus; septimo, bene agentibus per humilitatem socius; octavo, contra delinquentium vitam per zelum iustitiae erectus; nono, interiorum curam in exteriorum occupatione non minuens, et exteriorum providentiam in interiorum sollicitudine non relinquens; decimo, ne placere suo studio hominibus appetat; sed tamen ad quid placere debeat intendat: hypocritas prudenter dignoscat; undecimo, in eo sit discretio correctionis, dissimulationis, fervoris et mansuetudinis; duodecimo, præcipue sacræ legis meditationibus intentus esto; decimo tertio, in applicatione verbi Dei erga oves Dei sibi commissas, totus esto; decimo quarto, sciat aliter admonendos esse viros, aliter feminas; aliter juvenes, aliter senes; aliter divites, aliter pauperes; aliter letos, aliter tristes; aliter subditos, aliter prelatos; aliter servos, aliter dominos; decimo quinto, graviora vitia præcipue persequatur; decimo sexto, infirmis mentibus abstrusa non proponat; decimo septimo, et maxime, non voce tantum, sed et opere gregem in fide, spe et charitate contineat. »

Sexto, S. Bernardus in *Vita S. Malachie*, eum ut verum exemplar pastorum proponit; ubi inter cetera de eo ait: « A die primo conversionis suæ usque ad extremum vite, primo, sine proprio vixit, etiam in Episcopatu, adeoque donum propriam non habuit; secundo, incessanter circumibat parochias omnium Evangelio serviens, et de Evangelio vivens; tertio, frequenter ipsum Evangelium sine sumptu ponens, de laboribus suis suorumque vivebat; quarto, si interdum quiescere oporteret, in sanctis hoc faciebat locis, illorum se conformans moribus et observantiis, communi contentus vita et mensa; quinto, cum exiret ad

prædicandum, cum pedibus pedes et ipse ibat Episcopus et Legatus. » Deinde illum comparans cum pseudopastoribus et mercenariis sui et hujus sæculi: « Illi, inquit, primo, dominantur in clero: iste dum esset liber ex omnibus, omnium se servum fecit. Secundo, illi, aut non evangelium manducant, aut evangelizant ut manducent: Malachias imitans Paulum manducat, ut evangelizet. Tertio, illi fastum et quæstum æstimant pietatem: Malachias hereditatem sibi vindicat opus et onus. Quarto, illi felices se credunt, si dilataverint terminos suos: Malachias in dilatanda charitate gloriatur. Quinto, illi congregant in horrea, et dolia replent, unde onerent menas: Malachias colligit in deserta et solitudines, unde impleat celos. Sexto, illi cum accipiunt decimas, primitias et oblationes, insuper et de Cesaris beneficio telonia et tributa, et alios redditus infinitos, solliciti nihilominus sunt quid manducent et bibant: Malachias nihil horum habens, multos tamen locupletat de promptuario fidei. Illi nec cupiditatis, nec sollicitudinis est finis: Malachias, cupiens nihil, non novit tamen cogitare de crastino. Septimo, illi a pauperibus exigunt, quod dent divitibus: iste sollicitat divites pro pauperibus sustentandis. Octavo, illi marsupia vacant subditorum: iste pro peccatis eorum altaria cumulat votis hostiisque pacificis. Nono, illi alta palatia erigunt, turres ac moenia ad celos levant: Malachias non habet ubi caput reclinet, et interim opus facit Evangelista. Decimo, illi equos ascendunt cum turba hominum gratis manducantium panem, et non suum: Malachias septus sanctorum Fratrum collegio pedes circumit, portans panes angelorum, quibus satiet animas esurientes. Undecimo, illi plebes ne agnoscent quidem: iste erudit. Duodecimo, illi potentes et tyrannos honorant: iste punit. »

Denique S. Bernardus in *Sententiis*: « Pastori, ait, tria sunt necessaria: bonitas, disciplina, scientia. Bonitas atrahit, disciplina corripit, scientia pascit. Bonitas amabilem, disciplina inimitabilem, scientia docibilem reddit. » Item, *epist.* 245: « Præsis, ait, ut prosis verbo, exemplo, oratione; sed magis oratione, non plausu, sed planctu. »

Sic et S. Jordanes, secundus Germaniæ Patrum Predicatorum, rogatus quodnam esset suorum officium, respondit trinum esse, illudque a Psalme *Psal.* cxxvii, tribus verbis recenseri, cum ait: « Bonitatem, et disciplinam, et scientiam doce me. » Ergo in pastore ante omnia requiritur vita probitas, qua suis exemplo virtutis præluceat. Est hoc S. Eucherii dogma et consilium in *epistola parentet*: « Commendo, ait, animo tuo curam anime tuæ. » Et S. Gregorius, *lib. IV epist.* 15: « Nomen nos pastoris, non ad quietem, sed ad laborem suscepisse, cognoscite. Exhibeamus ergo in opere, quod signamur in nomine. » Et Gregorius Nazianzenus, *orat.* 21, ineptissimos ad

regimen esse censet eos, « qui alios ante purgant, quam ipsi purgati fuerint. Duorum enim alterum peccant, vel, quia venia ipsi opus habent, ultra modum aliis ignoscentes, ut sic vitium non modo non reprimatur, sed etiam doctetur; vel, quia imperii acerbitate vitia sua obtegunt, ut non mores dignitati, sed dignitas moribus fidem astruat, ordine admodum præposito. » Tertullianus, *lib. De Patient.*: « Dicta, ait, factis deficientibus, erubescunt. » S. Hieronymus, *epist.* 2: « Non confundant opera tua sermonem tuum, ne, cum loqueris, tacitus quilibet respondeat: Cur ergo hæc que dicis, ipse non facis? » Et *epist. ad Princip.*: « Erubescit quamvis præjara doctrina, quam propria reprehendit conscientia. » Rursum S. Gregorius Nazianzenus *orat.* 33: « Cur, inquit, manibus victis linguam arnamus? Nec enim qui in sermone sapiens est, hic mihi sapiens est; sed is, qui pauca quidem de virtutibus verba facit, cæterum per ea que agit, multa demonstrat: ac fidem et auctoritatem sermoni suo per vitam conciliat. Præstantior siquidem meo iudicio est pulchritudo ea, quæ oculis cernitur, quam quæ sermone pingitur; et sapientia, quæ per opera demonstratur, quam quæ oratione nitet et splendescit. » Rursum S. Gregorius, *lib. XXI Moral.* cap. vii, loquens de meretrice, quæ dormiens opprimerat filium,

quam vigilans lactaverat, *III Reg. III*: « Magistri, ait, vigilantes quidem scientia, sed vita dormientes, auditores suos, quos per vigiliam prædicaveris nutriunt, dum quod dicunt facere negligunt, per somnum torporis occidunt, et negligendo opprimunt, quos alere verborum lacte videbantur. » S. Paulinus, *epistol. ad Jovium*, ei consulit: « Non tam lingua, ait, quam vita sis eruditus: non tam disseras magna, quam facias. » Licet enim subditis servandum sit illud Christi præceptum: « Omnia, quæ dixerint vobis, servate, et facite: » atque illud Eucherii documentum *epistola parenetica* jam citata: « Obsecro te, delictum alienum (etiãsi is superior sit) semper ut opprobrium respice, nunquam ut exemplum; » tamen infirmis humana docet verissimum esse id, quod ait Abbas Chæremon apud Cassianum, *Collat.* XI, cap. iv: « Nunquam erit efficax instituentis auctoritas, nisi eam effectum operis sui cordi affixerit audientis. » Quocirca de S. Athanasio scribit Nazianzenus, *orat.* 21: « Ita se comparans, ut nec sermone, propter mores ad institutionem abunde sufficientes, magnopere opus haberet. » Et de S. Basilio idem dicit *orat.* 20: « Sermone ad animarum curationem haud multum indigens. » Cur? causam subdit: « Opere quam plurima perficiens. » Hinc « tonitruum ejus erat oratio, quia vita erat fulgur. »

CAPUT TRIGESIMUM QUINTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Predicit eccidium Idumeorum, eo quod Judæos semper dixerant, ac nominatim eo quod exultarint in Hierosolyma excidio, ejusque cives a Chaldæis afflictos magis afflizerint, ac terram eorum invaserint. Idem est argumentum prophetiæ Abdiæ.

1. Et factus est sermo Domini ad me, dicens: 2. Fili hominis, pone faciem tuam adversum montem Seir, et prophetabis de eo, et dices illi: 3. Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te mons Seir, et extendam manum meam super te, et dabo te desolatum atque desertum. 4. Urbes tuas demoliar, et tu desertus eris: et scies quia ego Dominus. 5. Eo quod fueris inimicus sempiternus, et concluseris filios Israel in manus gladii in tempore afflictionis eorum, in tempore iniquitatis extremæ. 6. Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus: quoniam sanguini tredam te, et sanguis te persequetur: et cum sanguinem oderis, sanguis persequetur te. 7. Et dabo montem Seir desolatum atque desertum: et auferam de eo euntem, et redeuntem. 8. Et implebo montes ejus occisorum suorum: in collibus tuis, et in vallibus tuis atque in torrentibus imperfecti gladio cadent. 9. In solitudines sempiternas traham te, et civitates tue non habitabuntur: et scietis quia ego Dominus Deus. 10. Eo quod dixeris: Duæ gentes, et duæ terre meæ erunt, et hæreditate possidebo eas: cum Dominus esset tibi. 11. Propterea vivo ego, dicit Dominus Deus, quia faciam juxta iram tuam, et secundum zelum tuum, quem fecisti habens eos: et notus efficiar per eos cum te judicavero. 12. Et scies quia ego Dominus: audivi universa opprobria tua, quæ locutus es de montibus Israel, dicens: Desertum, nobis ad devorandum dati sunt. 13. Et insurrexistis super me ore vestro, et derogastis adversum

me verba vestra : ego audivi. 14. Hæc dicit Dominus Deus : Letante universa terra, in solitudinem te redigam. 15. Sicuti gavisus es super hereditatem domus Israel, eo quod fuerit dissipata, sic faciam tibi : dissipatus eris, mons Seir, et Idumæa omnis : et scient quia ego Dominus.

3. ECCE EGO AD TE (Chaldeus: *Ecce ego mitto furorē meum super te*), MONS SEIR, — id est Edom, vel Idumæa : Esau enim cultor Idumææ dicitur est Edom, quia rufus; et Seir, quia pilosus, Gen. cap. xxxvi, 8 et 9.

5. EO QUOD, etc., CONCLUSERIS FILIOS ISRAEL. — Quia, ut ait Abdias vers. 14, Idumæi fugientes a Chaldeis ad se Judæos occidebant, alios etiam persequebantur et capiebant : imo cum Chaldeis obsederunt et expugnauerunt Jerusalem.

IN TEMPORE INIQUITATIS EXTREMÆ. — Hebræus : *In tempore quo finem habuit iniquitas*. Ita Vatablus et Pagninus, id est in tempore quo Deus finem dedit peccatis Iudeorum, per eorum excidium : tunc enim Chaldei se jungentes Idumæi Judæos afflixerunt et occiderunt. Alii, « iniquitatis, » id est punitionis, et calamitatis « extremæ, » Ita Maldonatus. Ut sit metonymia, qua iniquitas ponitur pro effectu et pena iniquitatis. Hic sensus valde congruit Hebræo et præcedentibus.

Alii, « iniquitatis extremæ, » non Judæorum, sed Idumæorum. Summum enim eorum scelus fuit, cum Chaldeis se jungere, ut populum Dei everterent.

6. SANGUINI (id est cædi, vel cæsoribus et sanguinariis) TRADAM TE. — Hebræus ad verbum est, *sanguinem faciam te*, q. d. Ita vulnerabo et cruentabo te, ut videaris totus conversus esse in sanguinem, nec aliud esse quam sanguis.

ET CUM SANGUINEM (id est cædem et occisores) ODERIS, — illi tamen persequebantur te. Aliter hunc versum vertit et explicat Vatablus, nimirum, q. d. Feceram te sanguinem, id est consanguineum Hebræorum, quos odisti, cum eos amaro debuisse : efficiam ergo ut sanguis, id est ultio sanguinis, vel sanguinarij te persequantur. Ita enim justa Dei ultio homicidas persequitur, ac si sanguis occisorum, ipsique occisi, aut occisorum larvæ vel furie eos persequebantur. Unde sæpe videtur tibi eos videre, semperque eorum phantasie observantur : nec eos quiescere sinunt, quasi eos insecutentur, et ad necem adigant. Cujus rei illustra exempla recensit *Genes. ix, 5, et Deut. xxi, 4.*

8. MONTES EJUS, — montes Seir, id est Idumææ, de qua nunc in singulari loquitur, nunc in plurali, intelligens ejus cives et incolas.

10. DUE GENTES, etc., MEÆ ERUNT (scilicet Israel et Juda, q. d. O Idumæa ! spe devoraveras totam Judæam et Samariam, dicebasque : Due hæc gentes, id est gentium regiones, scilicet Judæa et Israel sive Samaria, meæ sunt), CUM DOMINUS ES-

SET IBI, — id est ibi coleretur, essetque Judææ quasi præses, tutor et rex, q. d. Non es reveritus Dei præsentiam, et quasi, eo vidente et nolente, voluisti terram ejus occupare, et quasi Deum sua possessione depellere. Ita S. Hieronymus. Vide *Jerem. xlix, 1.*

11. FACIAM JUXTA IRAM TUAM, — id est, prout meretur tua ira, et, ut Septuaginta, *inimicitia et irasus*, id est, ut Chaldeus, æmulatio contra fratres tuos Judæos, q. d. Irascit tibi, sicut tu iratus es populo meo : iratusque tractabo te, sicut tu eum iratus tractasti; et gloriam meam ostendam, illos liberando, te puniendo, ait Maldonatus.

JUDICAVERO, — puniero. 12. DESERTI (scilicet montes Judææ, a Judæ jam occisis, vel abductis), NOBIS AD DEVORANDU DATI SUNT.

13. INSUREXISTIS SUPER ME, — contra me. Hebræus : *Magnificastis os vestrum super me*, id est superbe mihi insultastis. Sic dicitur *Psal. lxxii, vers. 8* : « Posuerunt in celum os suum; et lingua eorum transivit in terra, » q. d. Nulli hominum, vel cœlitum pepercerunt, sed in omnes fuerunt maledicti, contra omnes acurrunt et exeruerunt linguam suam virulentam.

DEROGASTIS ADVERSUM ME VERBA VESTRA, — detraxistis mihi per verba vestra, que adversum me jactastis : his enim meæ gloriæ derogastis. Simili phrasi dixit Seneca in *Præfat. lib. I Natur. Quæstion.* : « Derogare aliquid ex lege fatorum : » derogare, id est detrahere. Sic vulgo dicimus, « Derogare fidem, » vel, « gratiam alicui. » Et Tacitus, lib. 1 : « In commune, ait, nihil derogent. » Simili catachresi scripsit S. Polycarpus epist. ad *Philippens.* : « Si quis, inquit, deviarit eloquio Domini ad propria desideria, et dixerit neque resurrectionem, neque judicium esse, hic primogenitus Satane est. » *Devinerit*, id est detorsit, inflexerit, depravarit. Hebræice est *חַרְתָּוּת חַרְתָּוּת*, id est efflagitastis, expostulastis, dura verba multiplicastis contra me, hoc est, superbe et impudenter multa aspera et contumeliosa jactastis contra me, atque gloriam meam. Septuaginta, *vociferati estis contra me.*

14. LETANTE UNIVERSA TERRA, — q. d. Sicut tu in vastatione Judææ letatus es : ita faciam ut in tui vastatione aliæ gentes letentur, gaudeant et exultent. Equum enim est, ut qua mensura mensus es aliis, eadem remediatur tibi. Hoc excidium Idumææ factum est per Nabuchodonosor et Chaldeos, teste Josepho.

CAPUT TRIGESIMUM SEXTUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

promittit se Israel e Babilone reducturum et restauraturum; ac ejus antitypo per Christum a captivitate peccati et diaboli eum redempturum; atque daturum ei spiritum novum, et vitam novam, sanctam et divinam per baptismum. Ubi adverte: Propheta, more suo, res sui populi, scilicet captivitatem et liberationem pertractat: sed sub his potius spectat, aciemque mentis defigit in Christum quasi prophetam suæ scopum: unde clare et discrete ad eum assurgit, vers. 25. Vide Canon. IV et V (1).

1. Tu autem, fili hominis, propheta super montes Israel, et dices : Montes Israel, audite verbum Domini : 2. Hæc dicit Dominus Deus : Eo quod dixerit inimicus de vobis : Euge, altitudines sempiternæ in hereditatem datæ sunt nobis : 3. propterea vaticinare, et dic : Hæc dicit Dominus Deus : Pro eo quod desolati estis, et conculcati per circuitum, et facti in hereditatem reliquis gentibus, et ascendistis super labium linguæ, et opprobrium populi : 4. propterea, montes Israel, audite verbum Domini Dei : Hæc dicit Dominus Deus montibus, et collibus, torrentibus, valibusque, et desertis, parietinis, et urbibus derelictis, quæ depopulatæ sunt, et subsannatæ a reliquis gentibus per circuitum. 5. Propterea hæc dicit Dominus Deus : Quoniam in igne zeli mei locutus sum de reliquis gentibus, et de Idumæa universa, quæ dederunt terram meam sibi in hereditatem cum gaudio, et toto corde, et ex animo : et eiecerunt eam ut vastarent : 6. idcirco vaticinamur super humum Israel, et dices montibus et collibus, jugis et vallibus : Hæc dicit Dominus Deus : Ecce ego in zelo meo, et in furore meo locutus sum, eo quod confusionem gentium sustinueritis. 7. Idcirco hæc dicit Dominus Deus : Ego levavi manum meam, ut gentes quæ in circuitu vestro sunt, ipsæ confusionem suam portent. 8. Vos autem, montes Israel, ramos vestros germinetis, et fructum vestrum afferatis populo meo Israel : prope enim est ut veniat : 9. Quia ecce ego ad vos, et convertar ad vos, et arabimini, et accipietis mentem. 10. Et multiplicabo in vobis homines, omnemque domum Israel : et habitabunt civitates, et ruinosæ instaurabuntur. 11. Et replebo vos hominibus et jumentis : et multiplicabuntur, et crescent : et habitare vos faciam sicut a principio, hominesque donabo majoribus, quam habuistis ab initio : et scietis quia ego Dominus. 12. Et adducam super vos homines, populum meum Israel, et hereditate possidebunt te : et eris eis in hereditatem, et non addes ultra ut absque eis sis. 13. Hæc dicit Dominus Deus : Pro eo quod dicunt de vobis : Devoratrix hominum est, et suffocans gentem tuam : 14. Propterea homines non comedes amplius, et gentem tuam non necabis ultra, ait Dominus Deus : 15. Nec auditam faciam in te amplius confusionem gentium, et opprobrium populorum nequaquam portabis, et gentem tuam non amites amplius, ait Dominus Deus. 16. Et factum est verbum Domini ad me, dicens : 17. Fili hominis, domus Israel habitaverunt in humo sua, et polluerunt eam in viis suis, et in styliis suis; juxta immunditiam menstruatæ facta est via eorum coram me. 18. Et effudi indignationem meam super eos pro sanguine, quem fude-

(1) Prophetia in hoc capite et in seq. comprehensa ad gratiasam populi Dei restorationem pertinet.

Primo, dato mandato divino ad Prophetam et alloquio ad Israelim, indicit Deus venturæ restorationis causas desumptas, primo, partim ex insolenti hostium confidentia, 2; secundo, partim ex oppressione populi cum opprobrio conjuncta, 3, 4; tertio, ex zelo divino sumenda vindicta de oppressoribus Israelis, 5-7.

Secundo, promittit, primo, benedictionem terræ Israel tursus colendam, et urbium ac civibus augendam, 8-12;

secundo, securitatem ejusdem, in postera immunita a viciorum contumaciis et hostium violentiis, 13-15.

Tertio, ne vero populus, ista ornatus a Deo beneficiis suis sibi meritis tantam felicitatem adscriberet, aut existimaret inmerito se tot a gentibus incommodis urgere, primo, enumerat peccata, propter quæ variis vexatur infortunis, scilicet scelera priora captivitate jam ad dispersionem puniata, 17, 18; et nova post dispersionem adhuc addita, 20, 21; secundo, dat rationem movementem ex Dei, non autem ex populi parte venientem, 22, 23, 24;